

Şuşa! Şuşanın Azərbaycan baycaı tarixində xüsusi yeri var, Qarabağın taci hesab olunur, qalaşəhərdir. Şuşa Azərbaycanın mədəniyyət mərkəzi, musiqi akademiyasıdır, tarixi-mədəni abidələri ilə zəngindir. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan qəbul edir ki, Şuşa Azərbaycan şəhəridir və əhalinin mütləq əksəriyyəti azərbaycanlılardan ibarətdir. İşğal dövrünə qədər bu şəhərdə daim azərbaycanlılar yaşamışlar. Düşmən Şuşanı zəbt etməklə şuşalılardan, bütün xalqımızın ruhuna toxunmuşdu. Düşmənin kəşif iyini belə qəbul etməyən Şuşa Azərbaycan əsgərinin yolunu gözləyirdi ki, onu buxovdan azad etsin.

Şuşa cəsur və qəhrəman əsgər və zabitlərimiz tərəfindən çətin döyüş tapşırıqlarının yerinə yetirilməsindən sonra azad edilib. Şuşanın yerləşdiyi çətin coğrafi şərait hərbi qulluqlarımızın işini bir qədər çətinləşdirsə də, onlar döyüş texnikasız sıldırım və keçilməz daş qayaları, meşə massivlərini aşaraq inanılmaz cəsa-

nuxur, nə düşmənin döyüş texnikası, nə də çoxsaylı canlı qüvvəsi əsgərlərimizin qarşısını kəse bilirdi.

Xəyyam həlledici döyüşdən qabaq əsgər yoldaşları gizir Ramiq Tağıyevə, baş gizir Tarzən Haşimova və digər döyüşçülərə dedi:

- İgidlərim, qardaşlarım, biz bir neçə saatdan sonra Şuşa uğrunda döyüşə girəcəyik. Artıq bir neçə rayonu azad etmişik. Şuşa əməliyyatının zəfərimizlə başa çatması bizdən çox asılıdır. Qarşımızda yüksəkliklər, çətin keçilən dağ-meşə ciğirləri durur. Biz sıldırım qayalar üzərindən qalxaraq, qətiyyətli həmlə etməklə düşməni məhv etməliyik. Unutmayın ki, sizin Şuşanın azad edilməsində göstərdiyiniz qəhrəmanlıq barədə çox danışılacaq və yazılacaq. Vətənin gözü bizdədir. Qələbə bizimlədir.

Xəyyam Əzizovun döyüşqabağı nitqi dö-

Döyüşün şiddəti artırdı. Şuşanın alınması Qarabağın alınması, düşmənin süqutu demək idi.

Şuşanın fatehi Ramiq Tağıyev ölməzdir

rət və rəşadət, xüsusi peşəkarlıq göstərərək düşməni məhv etdilər, şəhərə sahib çıxdılar.

Noyabrın əvvəlində

Daşaltı uğrunda şiddətli döyüşlər getdikcə yeni məcaraya yönəlirdi. Məğlub olacağını başa düşən düşmən gülləyə və mermiyə qənaət etmir, arası kəsilmədən atəş açırdı.

Xüsusi minamyot atəşləri təhlükəli idi. Baş leytenant Xəyyam Əzizovun manqası hər bir çətinliyə sinə gərir, nə düşmənin şiddətli atəşi, nə də qarşıda duran çətin vəzifə - Şuşa qala - şəhərin azad edilməsi üçün qəbul edilən mürəkkəb əməliyyat planı onu və əsgərlərimizi rihdan salırdı.

Çünki, Şuşanın azad edilməsi düşmənin süqutu, məğlubiyəti demək idi. Ona görə də çaresiz bir vəziyyətə düşərək vur-

yüşçü dostlarınıqəti qələbəyə ruhlandırdı. Xüsusi də gizir Ramiq Tağıyevə təsir etdi. O əsgərlərə müraciətlə dedi:

- Komandirin tapşırığı bizə verilən bir əmrdir. Bu təkcə əmr deyil, Vətən qarşısında borcumuzdur. Biz Vətən yolunda şəhid olmağa hazır olmalıyıq. Qələbə çox yaxındır, biz artıq Şuşanı da alacağıq, bayrağımızı orada dalğalandırıb Vətəni, xalqımızı sevindirəcəyik, düşmənin ədalətsiz işğalına son qoyacağıq...

Həlledici an gəldi

Ramiqin silahdaşlarına, can qardaşlarına dediyi sözləri onlar döyüşqabağı tapşırıq kimi qəbul etdilər...

Nəhayət, həlledici vaxt gəlib çatdı. Nə düşmənin atdığı mermilər, nə də güllə yağışı, hər an gözlənilən ölüm qorxusu Vətən torpağının xilas uğrunda şir tək döyüşə atılmış yenilməz əsgərlərimizin qarşısını ala bildi. Əmr gəldi: "Şuşanın azad edilməsi uğrunda irəli!".

qarşısı alındı, ona ağırkəsici iynələr vurdular.

- Can, qardaş, qorxma, hər şey keçib gedəcək, - deyərək Ramiq Xəyyamı dalda bir yerə apardı. Özü isə yaralıları xilas etməkdə, onları atəş altından çıxarmağa davam etdi.

Xəyyam çox qan itirmişdi, ürəyi bulanır, hərdən huşsuz vəziyyətə düşürdü. O yenidən özü-nə gəldi, bir qədər özünü yaxşı hiss etdi. Görünür, əcəl zəngi hələ çalınmamışdı. Xəyyam yarındakılardan soruşdu:

- Bəs Ramiq hanı?

Döyüş dostları huşsuz halda uzan-

mış Ramiqə baxıb suala göz yaşları ilə cavab verdilər.

- Ramiq şəhid olub, - deyən əsgər yoldaşı Xəyyama təskinlik vermək istəsə də bunu bacarmadı.

Kəlvəz kəndində yaşayan dayısı, bacısı oğlunu özü qədər istəyən Rasim Əhədov Ramiqin şəhid olması xəbərini eşidib dedi:

- Məni özünə bu qədər niyə bağladın? Sənsizlik əbədi bir yük olacaq. Vətən, qələbə isə həmişə səninlə olacaq...

Xəyyam dedi:

- Gətirin Ramliqi mənimlə yanaşı qoyun, onsuz mən çətin ki, yaşayayam... Ramiq mənə qardaşdan da yaxın idi. Can-candan necə ayrılı bilər?

Axşam olur. Xəyyam yuxu görür. Görür ki, Şuşa düşməndən təmizlənib. Şəhərdə onları gül-çiçəklə qarşılayıb ehtiram göstərirlər. Kimsə deyir: "Biz 27 il idi ki, sizi gözləyirdik, harada qalmışdınız, əziz qardaşlarımız?"

Oyandı. Bir tərəfi bərk ağrı verirdi. "İlahi, nə günə qaldım? İndi mən bu ayaqla hara gedim? Niyə dostlarım məni ölməyə qoymadılar, dostlarımla birlikdə şəhid olmadım? Yox, mən Ramiqsiz yaşaya bilmərəm..."

Ruhi sarsıntılar ona son qərarı verməkdə kömək etdi. Xəyyam sarğıları açdı. Getdikcə ölüm mələyi onu ağışına aldı, ruhu dostlarının, Ramiqin ruhuna qovuşdu...

İdris Şükürlü